

Ivana Prijatelj - Pavičić

O ARHITEKTURI GOSPE OD ZDRAVLJA NA DOBROME L. HORVATA

UDK: 726.54 (497.5 Split)
Izvorni znanstveni rad
Priljeno: 10. X. 1995.

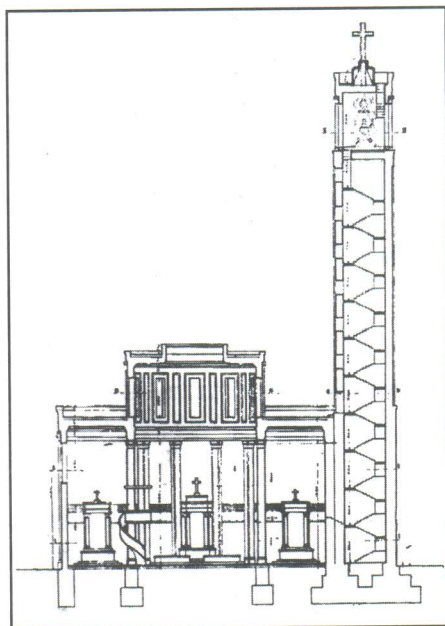
I. Prijatelj-Pavičić
21000 Split, HR
Kneza Višeslava 24

U radnji se obrađuje tipologija crkve Gospe od Zdravlja u Splitu i analizira pitanje stilskog utjecaja kipara i arhitekta Ivana Meštrovića na njezina arhitekta Lavoslava Horvata.

"Novo svetište Gospe od Zdravlja nešto je neobično u crkvenoj graditeljskoj umjetnosti. Izvana ima izgled profane zgrade, jedini križ potsijeća na crkvu, jer natpis na pročelju iz daljega jedva upada u oči. Nutrina pak ne može se usporediti s nutrinom dosadašnjeg svetišta. Radi toga su nastale u javnosti raspre i kritike ovog svetišta."¹⁾

Tim riječima ocrtao je splitsku crkvu Gospe od Zdravlja na Dobrome Lavoslava Horvata (1901.-1989.) u knjizi "Naša Gospa od Zdravlja i njezina slava" 1939. fra Ante Crnica, gvardijan svetišta u doba njegove izgradnje. Crkva na Dobrome jedna je od prvih primjera hrvatske moderne sakralne arhitekture. Prisjetimo se prigodom šezdesete obljetnice (1936.-1937.) njezina podizanja nekih pojedinosti vezanih uz to doba.

Crnica je u spomenutoj radnji publicirao nacрте radova pristiglih na na-

Presjek trobrodne bazilikalne crkve Gospe od Zdravlja na Dobrome u Splitu, po prvom projektu arh. L. Horvata iz 1932. g.

tječaj za tu crkvu otvoren godine 1930. Taj je natječaj po ponuđenim projektima i zaključcima natječajne komisije znakovit za povijest onodobne hrvatske sakralne umjetnosti jer plastično ocrtava stanje na tom području - prevlast tradicionalističke, eklektičke arhitekture, objekata koji se naslanjaju na historijsko i tzv. nacionalno naslijeđe.²⁾

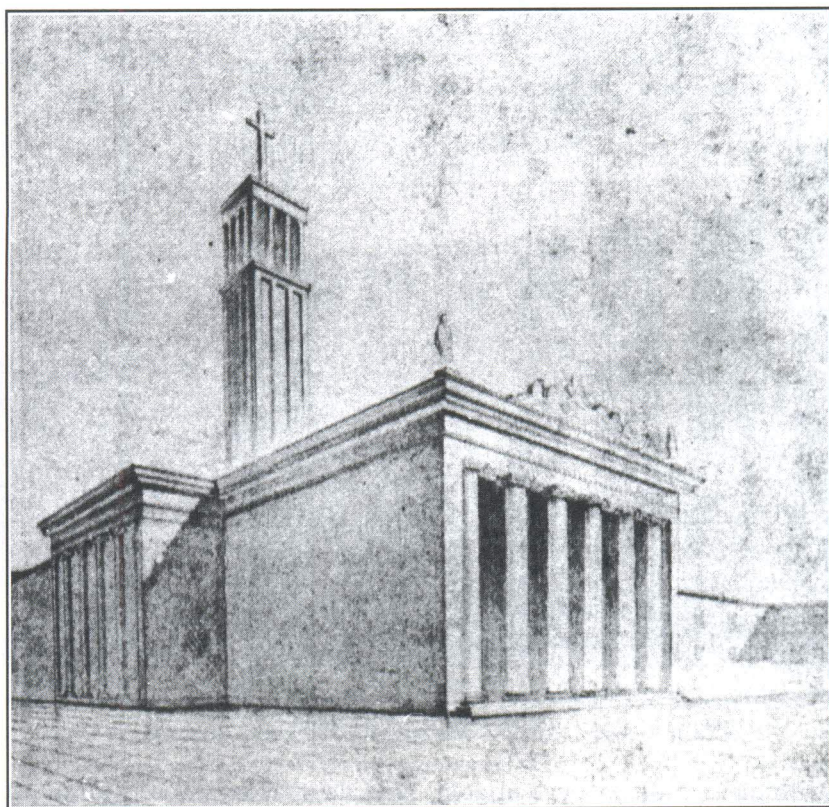
U hrvatskoj sakralnoj arhitekturi upravo su tridesete godine vrijeme postupnog prodora modernizma. Opozicija historicizma nasuprot moderne je, uz estetičko i političko značenje, imala i teološku pozadinu. Službena crkva podržavala je historicizam, direktno nudeći izbor oblika, citata, asocijacija koji su odražavali funkcionalne, liturgijske, estetičke zahtjeve.³⁾

Upravo godine 1937., u toku izgradnje svetišta na Dobrome, u Listu splitske biskupije br. 3-4-5 iz 1937. nalazimo tekst splitskoga kanonika Luke Grgića "Crkovni propisi za gradnju crkava", koji nam prezentira vladajuće crkveno mišljenje o toj problematici.⁴⁾ Osuđujući "neke nove crkve" koje izgledaju kao "garaže ili hangari ili silosi ili željezničke stacije", kako se za njima ne bi povodili, Grgić objavljuje "Atti della terza settimana d'Arte sacra per il Clero" Papinske centralne komisije u Vatikanu iz godine 1936. Službena crkva preporučuje da se u gradnji novih crkava treba pridržavati oblika i stilova naslijeđenih "od kršćanske tradicije i zakona svete umjetnosti". Grgić apostrofira šest stilova, navodeći za svaki i reprezentativne primjere - bazilikalni stil (crkva sv. Pavla ili S. Maria Maggiore u Rimu), bizantski (Sv. Sofija u Carigradu ili Sv. Marko u Veneciji), romanički (stolne crkve u Ferrari i u Đakovu), gotički (stolne crkve u Kölnu i Zagrebu), renesansni (crkva sv. Petra u Rimu) i barokni stil (crkva sv. Katarine u Zagrebu). Crkve mogu imati "dugoljaste ili okrugle ili osmerokutne" forme ili oblik križa. Tridesetih godina još su bili u upotrebi upute i propisi sv. Karla Boromejskog "Instructiones Fabricae et Supellectilis Ecclesiasticae". Papa Pio XI. je u Ferrari 1935. g. na trećoj sjednici Arte sacra, u kojoj se raspravljalo o sakralnoj arhitekturi, prihvatio zaključke mons. Sp. Chiapetta, predsjednika centrale Papinske komisije za svetu umjetnost u Italiji, koji je ponovno preporučio upute i propise slavnoga milanskog nadbiskupa.

Iz tih instrukcija milanskog sveca izdvojila bih one prijedloge koji su imali većeg odraza na hrvatsku sakralnu arhitekturu prije Drugoga svjetskog rata.

Tako npr. za položaj crkve sv. Karlo traži da bude prikladan, na nešto povišenu mjestu ili na sagrađenom podignuću "tako da se na nj pristupa preko tri ili pet stepenica". Crkva treba biti dostatno odijeljena od svakog "nerazložitog ili svjetovnog kretanja i buke". Samo kuća svećenika može "općiti sa crkvom direktno ili preko trijema". O tlocrtu crkve, koji može biti različit, odlučuje arhitekt s Ordinarijem. Crkva može imati jednu lađu, tri ili pet njih; preporučuje se da ima barem tri kapele. Preporučuje se među inima križni tlocrt. Pročelje se treba razlikovati od drugih strana po ukrasu.

Sv. Karlo svjetuje da se na nj postavi kip Gospe s Djetetom, a sa strana likovi svetaca: titulara i onoga koji je od puka više čašćen. Pristojno je da pred svetim hramom bude predvorje, da bude okružen barem jednim trijemom. Glede vrata i prozora preporučuje da na pročelju bude jedan okrugli prozor u obliku velike ruže.

Perspektivni izgled crkve križnog tlocrta, po drugom projektu arh. L. Horvata iz 1934. g.

Usporedimo li navedne prijedloge s crkvama nastalima u Dalmaciji tridesetih-četrdesetih godina, vidjet ćemo da su se arhitekti u sprezi s naručiocima često poslušno odnosili prema njima. Moderno je poimanje arhitektonskog prostora bilo divergentno službenoj interpretaciji crkve.⁵⁾ Govor o sakralnoj umjetnosti između tradicije i moderne tridesetih godina XX. st., koja je pokušala pomiriti suprotne polove - moderna načela i tradicionalne liturgijske zahtjeve - započima kapelicom J. Denzlera na Sljemenu Kraljice Hrvata 1931. g. Riječ je o pristupu koji ide za modernim oblikovanjem tra-

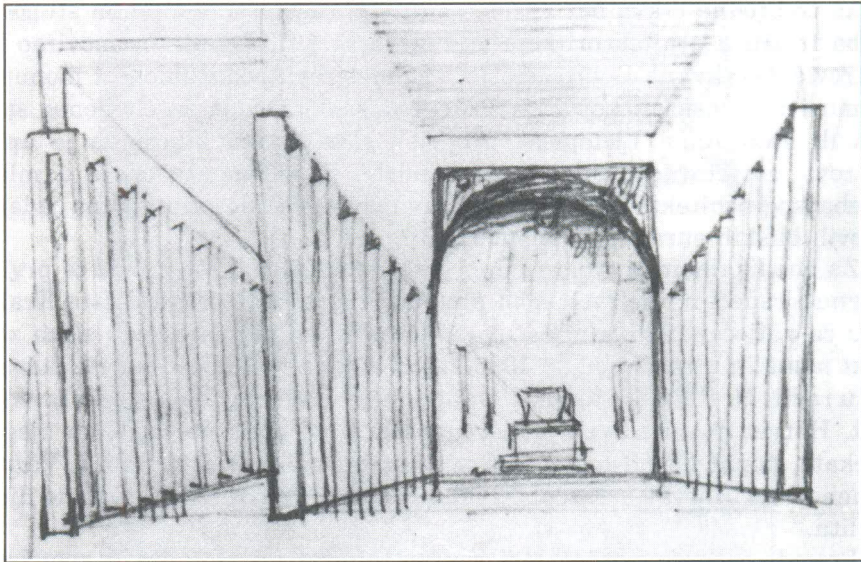
dicionalnih sadržaja, koji autor nastavlja u zagrebačkoj crkvi sv. Ante Padovanskoga, trobrodnom bazilikalnom rješenju s nosivim stubovima, s rozetom na fasadi i bez apside 1932.-1934.⁶⁾ Svetište Lavoslava Horvata u Splitu također umnogome odstupa od predloženih uputa službene Crkve.

Perspektivni izgled crkve pravokutnog tlocrta, po trećem projektu arh. L. Horvata, odobrenog u lipnju 1935.

Zanimljivo je da je prvi projekt Lavoslava Horvata iz godine 1932., s pročeljem rastvorenim okruglim stupovima - podsjećao franjevece na baziliku sv. Pavla u Rimu - jedan od predloženih modela sakralne arhitekture.⁷⁾ I bočna strana također je trebala biti raščlanjena stupovima. Na vrhu pročelja, u sredini, trebale su se nalaziti skulpture Gospe od Zdravlja s Djetetom u naručju i bolesnika koji mole, a na krajevima kipovi sv. Ante i sv. Tereze od Malog Isusa. Unutra je svetište trebalo biti trobrodno, razdijeljeno stupovima s jonskim kapitelima, a srednji dio bi bio povišen. U unutrašnjosti su bili predviđeni mramorni oltari i prozori ukrašeni slikama svetaca i imenima donatora. Uz sačuvane nacрте, o izgledu prvobitnog projekta, koji opisuje Crnica, svjedoči i grafički prikaz na naslovnoj stranici lista "Gospa od Zdravlja" iz tog doba. Na njemu je prikazan u perspektivi objekt sa stupovima u

trijemu na južnom pročelju i pilastrima između zidnih ispuna na zapadnom i istočnom pročelju. Godine 1934. uprava Gospe do Zdravlja pozvala je Horvata da izradi novi nacrt svetišta u obliku križa.⁸⁾ Prema novom nacrtu donji dio crkve trebao je ostati, zadržalo bi se pročelje kao u prvome nacrtu s jonskim stupovima kružnog presjeka i spomenutim kipovima. Crkva bi u uzdužnom dijelu zadržala širinu stare, ali bi se proširila u prezbiteriju slijeva i zdesna, te malo produljila prema sjeveru, u apsidi. Pobočno krilo crkve također je trebalo biti rastvoreno stupovima kao na glavnom pročelju. Taj je projekt bio jeftiniji od prethodnog i mogao se izvoditi postupno.

I. Meštrović, *Skica trobrodne crkve, detalj crteža AM 328*

Dana 24. svibnja 1935. općina je tražila nove izmjene. Nedostatak novca za materijal - koji se osjetio na samom početku gradnje - bio je po Crnici povod krajnjem pojednostavljenju projekta.⁹⁾ Izabrani materijal kamenih blokova je - kako pište Crnica - diktirao izmjenu stupova na pročelju sa šest stubova, kvadratičnog presjeka, bez kapitela. Stubovi su postavljeni i u unutrašnjosti. Kao rezultat zahtjeva nastala je dvoranska crkva u obliku pačetvorine, nešto šira u odnosu na srušenu staru crkvu, duga 36, široka 22 i visoka 12,5 m. Godine 1937. umjesto skulpture na pročelju je postavljen jednostavni čelični križ.

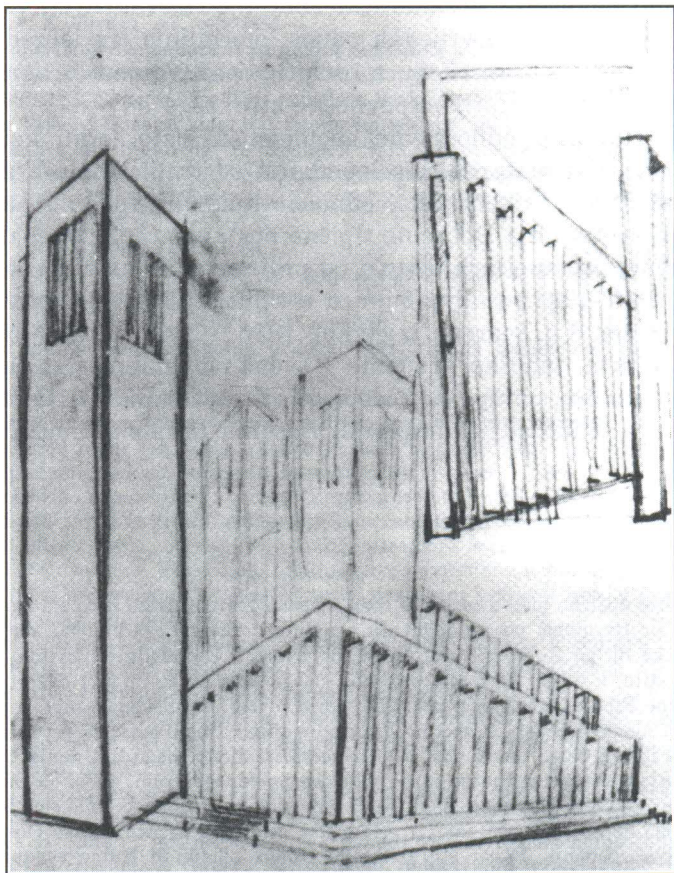
Crnica se u povodu bojenja svetišta kritički osvrće na izgled: "Ovdje bismo mogli pripomenuti da svetište iznutra ne pravi posebnog utiska. Pro-

čelje s neobičnim, četverouglastim stupovima obećaje, da će i unutra biti nešto neobično. Ali, kada stupi unutra, posjetitelj ostaje nekako razočaran... Svetište, dok ima 3 lijepe odlike: prostranost, akustičnost i svjetlost - dotle ima nezgodu, da se oltari ne mogu dizati u visinu... Arhitekt je, pri gradnji svetišta imao pred očima ravne, jednostavne linije... Međutim, gledalac dobiva dojam, da je nutrina svetišta previše jednostavna - obična pačetvorina. To se opaža osobito na prezbiteriju, kojeg zapravo i nema.¹⁰⁾ Kako pokazuje Crnica, zbog protivljenja vlasnika zemljišta koje se nalazilo iza crkve, nije bilo prostora za apsidu pa je svetište završeno ravnim zidom.

Porijeklo arhitektonskog tipa kojemu pripada Gospa do Zdravlja - dvo-ranska trobrodna crkva bez apside i pročelja rastvorenog ravnim stupovima - treba tražiti u arhitekturi koju je u Hrvatskoj tih godina promovirao Ivan Meštrović. U crkvi na Dobrome osjeća se meštrovićevska sklonost monumentalizmu i neoklasicističkoj arhitekturi u izradi pročelja raščlanjenog stupovima ili stubovima. Ljetopisac fra Vjekoslav Mrđen bilježi da je upravo Meštrović savjetovao franjevcima narudžbu novog nacрта crkve u mladog zagrebačkog arhitekta.¹¹⁾ Lavoslav Horvat bio je tridesetih godina jedan od njegovih bliskih suradnika, poput H. Bilinića.

Za bazilikalnom crkvom ravnih stubova na fasadi Meštrović će prvi put posegnuti radeći na neizvedenom projektu zagrebačke crkve Krista Kralja u Trnju za natječaj 1925. g.¹²⁾ Sačuvano je nekoliko Meštrovićevih skica za taj objekt nastalih u razdoblju od 1925. do 1940. godine. Skice i nacрте pomagali su mu raditi H. Bilinić i sam L. Horvat, koji je 1940. načinio i njezin izvedbeni nacrt. Horvat će surađivati s Meštrovićem u to doba na nekoliko njegovih projekata, poput Doma umjetnosti u Zagrebu i Banovini u Splitu. Važno je spomenuti da Horvat u razdoblju od 1932. do 1936. g. živi i aktivno djeluje u Splitu.

Premda je opće poznat Meštrovićev utjecaj na Horvata u spomenutoj splitskoj crkvi, ovdje bih htjela ukazati na konkretne veze koje postoje između Meštrovićevih nacрта za crkve tridesetih godina i projekata Lavoslava Horvata za crkvu na Dobrome. Posebnu pažnju valja obratiti na Meštrovićev nacrt u olovci na paus papiru AM 328 u Planoteci Ateljea Meštrović,¹³⁾ sa skicama nekoliko crkvenih građevina - koje A. Deanović uspoređuje s projektima za crkvu Krista Kralja u Trnju. Među njima bih istaknula varijacije na temu trobrodne crkve u donjoj polovini nacрта. Prikazane su unutrašnjost i vanjšina crkve s povišenim srednjim brodom, koja je raščlanjena stubovima na glavnom i bočnim pročeljima. Na skici Meštrović varira njezin izgled jednim zvonikom sa strane ili dvama zvoncima na pročelju. Na njima slavni hrvatski kipar koristi motiv pravokutnih stupova bez kapitela na pročelju¹⁴⁾ i u unutrašnjosti crkve i kontrafora na bočnim stranama objekta. U jednom od tlocrta svetišta u prednjem dijelu predviđen je uski atrij, a stražnji dio završava upisanom polukružnom apsidom.

I. Meštrović, Skica crkve sa zvoncima, detalj crteža AM 328

Riječ je o skicama objekata koji pokazuju izuzetne sličnosti s opisanim Horvatovim projektima crkve Gospe od Zdravlja u Splitu. Te bi skice potvrđivale pretpostavku da je mladi arh. Horvat u projektima za crkvu na Dobrome koristio arhitektonska rješenja koja su tih godina bila prisutna u stilu i ikonografiji arhitekture Ivana Meštrovića i njegova kruga. Ipak, valja s druge strane postaviti pitanje je li i koliko je Horvat, koji je kao mladi arhitekt u svojim samostalnim projektima pokazivao moderan funkcionalistički pristup, radeći za Meštrovića, imao utjecaja na njegovu arhitekturu tridesetih godina. Pitanje udjela Meštrovićevih pomagača-arhitekata u kreaciji njegovih arhitektonskih zamisli jedan je od problema koji se neprestano nameću istraživačima golemog opusa jednog od najvećih hrvatskih umjetnika XX. st.¹⁵⁾

T. Premerl naglašava urbanističko značenje Horvatove crkve za Split jer ona "uspostavlja novi vrlo vrijedan odnos, oformljuje trg ispred kazališta i gradu donosi kreativnu korekciju s osobitim poštivanjem urbanog kontinuiteta, tj. zatečene prepoznatljive povijesne strukture".¹⁶⁾

Lavoslav Horvat u jednostavnoj geometrijski čistoj formi, korištenju modernih građevinskih materijala, oslobađanju od tradicionalnih dekorativno-simboličkih i liturgijskih oznaka, odnosno njihovu svodenju na minimum, primjenjuje u svetištu na Dobrome tipične postavke funkcionalizma. Kao i u svojoj onodobnoj profanoj arhitekturi od projekata za kupališni kompleks na Bačvicama (1930.-1931.) i novu bolnicu u Splitu (1932.) do obiteljskih vila - poput vile Vijenac 6 u Zagrebu iz godine 1935. - birajući čiste forme koje su odraz konstrukcije, tehnike građenja i svojstava materijala, zahtjeva ekonomičnosti i jeftinoće, uklapa se u ideologiju funkcionalizma tridesetih godina XX. st. i stvara jedno od zanimljivijih rješenja hrvatske moderne sakralne umjetnosti.¹⁷⁾

BILJEŠKE

- 1) A. Crnica vrlo opširno piše o recepciji djela: "Te su kritike našle izražaja i u štampi. Jedni su odlučno protiv njega, jer ne odgovara pravilima crkvene graditeljske umjetnosti. Drugi su odlučno za nj; jer, iako stil svetišta ne odgovara dosadašnjim stilovima, ipak odgovara modernom stilu, a svaki vijek ima svoj stil, pa ga tako može imati i naš vijek. Što se tiče Sv. Oca Pape Pija XI, koga prvi pozivlju sebi u prilog, drugi odgovaraju, a oni to čine, jer ne shvaćaju njegovih riječi... Treći na ovo razlaganje klimaju glavom, jer znadu, da u ovom slučaju nije igrala ulogu uzvišenost ovalike jednostavnosti, nego 'zaleđenje' uloženog novca, t. j. nedostatak sredstava, pa se je na silu sve pojednostavnilo, da bi se moglo s troškom izići na kraj; da nije bilo toga, svetište bi bilo daleko veličanstvenije, jer bi bilo građeno prema mnogo ljepšem nacrtu, iako u modernom stilu." A. Crnica, "Naša Gospa od Zdravlja i njena slava", Šibenik 1939., str. 622-623. Odnos pojedinih franjevacu prema izgradnji naslikao je u fresci u sakristiji crkve Frano Baće - A. Crnica u ruci drži smotan raskošniji nacrt koji nije bio izveden, fra K. Nola dokazuje da je i novi nacrt dobar. Neki su redovnici snuždeni, a neki odobravaju postojeće stanje - A. Crnica, o.c., str. 623.
- 2) 9. VII 1930. raspisan je natječaj za nacrt crkve Gospe od Zdravlja. Crnica iznosi da su natjecatelji mogli slobodno izabrati stil, ali je prednost bila dana tzv. "domaćim stilovima", posebice romaničkome. U ocjenjivačkom sudu crkvu su zastupali provincijal fra Petar Grabić (štovatelj Meštrovića i njegove umjetnosti) i gvardijan fra Ante Crnica; v. A. Crnica, o.c., str. 445-461. O natječaju v. D. Tušek, "Arhitektonski natječaji u Splitu 1918-41.", Split 1994., str. 71-73 i 176-177.
- 3) Valja spomenuti još nekoliko crkava podignutih u tom razdoblju u Dalmaciji, poput crkve sv. Ante Padovanskoga u Turjacima 1930., Gospe od Zdravlja u Jabuci 1934. g., Cicilianijeve crkve sv. Stjepana u Dicmu iz 1935., čuvene Meštrovićeve crkve Naše Gospe u Biskupiji kod Knina 1938. g., (crkve Imena Isusova u Maljkovu 1939., crkve Marije Posrednice Svih Milosti u Piramatovcima iz 1940. i drugih, u kojima nas iscrpnije izvještava A.B. Periša u članku "Umjetnička marijanska slika franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja", u zborniku radova simpozija "Sveta Marija", Makarska, 1990., str. 135-143.
- 4) L. Grgić, "Crkovni propisi za gradnju crkava", u "List biskupije splitsko-makarske, ujedno službeno glasilo hvarske biskupije" god. LIX, ožujak-travanj-svibanj 1937, br. 3,4 i 5, str. 41-42. Sam Papa Pio XI pri otvaranju Vatikanske pinakoteke 1932. g. je izjavio "Crkva je

- uvijek otvarala vrata i iskreno pozdravljala svaki dobar i progresivni razvoj dobrih i časnih tradicija." - v. A. Crnica, o.c., str. 623.
- 5) O prodoru modernih elemenata u hrvatsku sakralnu arhitekturu tridesetih godina v. M. Vicelja, "Prodor funkcionalizma u sakralnu arhitekturu Sušaka", Peristil 1988-1989, br. 31-32, str. 325-327, E. Dubrović, "Dva nebodera-funkcionalno i internacionalno u arhitekturi tridesetih u Rijeci i Sušaku viđeno u širem kontekstu", ibid., str. 329-331, A. Badurina u knjizi F. Škunca, A. Badurina. B. Škunca, "Sakralni prostor tijekom povijesti i danas", Zagreb, 1987., str. 70-73 i T. Premerl, "Crkveno graditeljstvo dvadesetog stoljeća", str. 586-593, u katalogu izložbe "Sveti trag - Devetsto godina umjetnosti zagrebačke nadbiskupije 1094-1994", Zagreb, 1994., str. 586-593.
 - 6) O Denzleru v. T. Premerl, o.c. (1994.)
 - 7) O prvom nacrtu v. Crnica, o.c., str. 461-468. Presjek nacрта v. na str. 467. Prvi projekt na naslovnoj stranici lista Gospa od Zdravlja, v. str. 454.
 - 8) Nacrt drugog projekta v. A. Crnica, o.c., str. 568.
 - 9) O završnim izmjenama, skupljanju priloga ("akcija za 1 kamen") i procesu izgradnje v. Crnica, o.c., str. 566-623.
 - 10) Ibid, str. 615-616. U "Novom Dobu" od 24. ožujka 1936. nalazimo izrazito pozitivnu ocjenu crkve: "Nacrt je u najnovijem građevnom stilu, sa jednostavnim, mirnim i naravnim linijama. Isključen je svaki nakit i zapletaj, a ističe se samo impozantnošću pročelja, koje predstavlja jednu veličanstvenu arkadu sa osam četverobridnih stupova... Krov je ravan, iz armiranog betona, sa odnosnom izolacijom... Ovakav nacrt, u jednom ambijentu slobodne bliže periferije grada, predviđa svakako jednu građevinu koja će biti na pravom mjestu i koja će tvoriti novi ozbiljni ukras grada... U ovakvom ambijentu dobro je da se izabrao ovakav suvremeni stil, pa da tako ovo bude jedno djelo uistinu naše suvremene arhitekture, koja je znala da zadrži ozbiljnost odgovarajući i samo crkvenoj građevini i čitavoj ostaloj arhitekturi našeg grada i ovog našeg primorja."
 - 11) M. Ivanišević, "Ikonografske mijene u crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu", Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 29, Split 1990., str. 273. Za razliku od Mrdena, Crnica piše da je franjevec za izbor Horvata savjetovao splitski arhitekt Ivan Ivačić.
 - 12) O crkvi Krista Kralja v. A. Deanović, "Meštrovićevi prostori" u "I. Meštrović", Rad JAZU Knjiga 423, Razred za LU, knj. XIII, Zagreb, 1986., str. 17, 18, 135, sl. 33, 34, 37 i 38.
 - 13) A. Deanović, ibid, sl. 37.
 - 14) Kad je riječ o primjeni stubova na pročelju u onodobnoj sakralnoj hrvatskoj arhitekturi, spomenula bih da se oni javljaju i na fasadi crkve Ranjenog Isusa u Ilici br. 1 A. Urliha i F. Bahovca iz 1934., i nešto kasnije u crkvi bl. Marka Križevčanina iz 1940.-1941. M. Haberlea. U tim crkvama u vidljivoj konstrukciji, oblikovnoj i funkcionalnoj čistoći izraženi su funkcionalistički i konstruktivistički motivi, kao i kod Gospe od Zdravlja u Splitu. Vidi T. Premerl, o.c. (1994.), str. 592-593.
 - 15) S. Piplović, "Arhitektura Ivana Meštrovića", Mogućnosti XXX, br. 10-11, Split, 1983., str. 896-900, S. Piplović, "Arhitekt Harold Bilinić u Šibeniku - monografija 1994", Šibenik, 1994., str. 4-8. O L. Horvatu v. V. Neidhardt, "Lavoslav Horvat (1901-1989)", Ljetopis JA za 1989. g., Knjiga 93, Zagreb 1990., str. 397-399. O odnosu L. Horvata i Meštrovića v. R. Ivančević, "Kružna forma u opusu Ivana Meštrovića", Život umjetnosti 43-44, Zagreb, 1988., str. 62-75.
 - 16) T. Premerl, "Hrvatska moderna arhitektura između dva rata-nova tradicija", Zagreb, 1989., str. 93 i 126.
 - 17) O projektima L. Horvata v. T. Premerl, o.c. (1989), str. 43, 80, 93, 106, 126. O projektu za Bačvice v. d. Tušek, o.c. (1994), str. 58, a o projektu za splitsku bolnicu ibid, str. 65. Vilu Vijenac 6 vidi u T. Premerl, "Između moderne i avangarde-hrvatska međuratna arhitektura", Peristil o.c. (1988-89), str. 323 - sl. 248.

Ivana Prijatelj-Pavičić

DELL'ARCHITETTURA DELLA CHIESA GOSPE OD ZDRAVLJA (SANTA MARIA DELLA SALUTE) A DOBRI, DI L. HORVAT

Riassunto

La chiesa Gospe od Zdravlja (St. Maria della Salute) a Split, di Lavoslav Horvat, rappresenta una delle prime soluzioni della moderna architettura sacrale croata, che si distingue per la sua forma dell'ampia chiesa a tre navate, in forma dell'aula, con facciata divisa in colonne. Questa costruzione racchiude gli elementi della monumentalità di Meštrović e quella del classicismo. L'autrice accenna la somiglianza tra gli schizzi per le chiese a tre navate di Ivan Meštrović, su disegno AM 328 della Progettoteca dello Studio Meštrović, e il progetto del santuario di Horvat a Split.

Prevela: Božidarka Ščerbe